

Archeogenetička Zuzana Hofmanová z Masarykovy univerzity získala prestižní ERC grant. Bude zkoumat otroctví v raném středověku

3.9.2026 - | Masarykova univerzita

Prestižní ERC Starting Grant ve výši 1,5 milionu eur, tedy více než 36 milionů korun, získala archeogenetička Zuzana Hofmanová z Masarykovy univerzity na projekt SLAVA zaměřený na jednu z nejméně poznanych kapitol evropských dějin - obchod s otroky v raném středověku. Se svým týmem bude pomocí archeogenetiky, antropologie a dalších biomolekulárních metod zkoumat, odkud zotročení lidé pocházeli, kam byli převáženi, jak žili a jak významnou roli hrál obchod s otroky v tehdejší evropské společnosti a ekonomice.

Zuzana Hofmanová patří k předním českým odbornicím na archeogenetiku, která propojuje archeologii s genetikou, antropologií a dalšími přírodovědnými metodami. Vystudovala archeologii a antropologii na Masarykově univerzitě a antropologii a genetiku člověka na Univerzitě Karlově. Doktorát zaměřený na analýzu starobylé DNA získala na Univerzitě Johannese Gutenberga v Mohuči, poté působila na Univerzitě ve Fribourgu ve Švýcarsku. Od roku 2021 pracuje také v Institutu Maxe Plancka pro evoluční antropologii v Lipsku. Na Masarykově univerzitě vede výzkumnou skupinu archeogenetiky při Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty MU a CEITEC MU. V roce 2025 získala Cenu Neuron pro nadějně vědce.

Nový projekt SLAVA (Biomolecular investigation of long-distance slave trade in the Early Middle Ages) navazuje na dosavadní výzkum Hofmanové, který se soustředil především na střední Evropu. Tentokrát se vědkyně zaměří na širší evropský prostor, a především na individuální životní příběhy lidí, kteří mohli projít otroctvím.

„O raně středověkém otroctví víme překvapivě málo. Pramenů z tohoto období je obecně nedostatek a o lidech na okraji společnosti se píše ještě méně. Otroci navíc po sobě většinou nezanechali žádné předměty ze svých původních domovů. Jejich těla tak mohou být jedním z mála svědectví, která po sobě zanechali,“ říká archeogenetička Zuzana Hofmanová.

Výzkumníci proto využijí nejmodernější metody archeogenetiky, antropologie a biomolekulárního výzkumu. Z kosterních pozůstatků lze v ideálním případě zjistit původ člověka, jeho příbuzenské vazby, pohyb během života, změny stravy nebo fyzickou zátěž. Žádná z těchto indicií sama o sobě nedokazuje, že konkrétní člověk byl otrokem. Jejich kombinace s archeologickými a historickými poznatky ale může přinést podstatně přesnější obraz.

„Pokud například kostra vykazuje známky náročného života a současně analýza ukáže, že člověk pocházel z velmi vzdáleného regionu, může to v konkrétním historickém kontextu představovat důležitou stopu. Zvláště pokud jde o oblasti, kde historické prameny dokládají významný obchod s otroky. Proto se nebudeme soustředit pouze na genetickou analýzu. Budeme zkoumat také například stříbro, které mohlo sloužit k platbám za otroky. Bude nás zajímat jeho původ i to, zda docházelo k jeho přetavování. Právě propojení různých metod může podle výzkumného týmu přinést informace, které dosud známé historické prameny nabídnout nedokážou,“ doplňuje Hofmanová.

Název projektu odkazuje na historickou souvislost mezi anglickými slovy *slave* (otrok) a *Slav* (Slován). Slovanské oblasti patřily v raném středověku k významným zdrojům zotročených lidí a označení původně vztahující se ke Slovanům se v některých jazycích postupně stalo také označením pro otroka. Projekt se však nezaměřuje pouze na Slováky, ale bude sledovat obchod s lidmi v širším evropském kontextu.

Výzkum zahrne kosterní pozůstatky ze Španělska, Francie, Německa, Švédska a České republiky. Zvláštní pozornost budou vědci věnovat také Praze, která je podle některých interpretací historických pramenů považována za jeden z nejvýznamnějších, či dokonce největší známý otrokářský trh tehdejší Evropy.

Jednou z klíčových otázek nebude jen to, kolik lidí bylo zotročeno, ale také odkud pocházeli, kudy vedly obchodní trasy, kdo obchod organizoval a kdo z něj ekonomicky profitoval. Historické hypotézy v této souvislosti zmiňují například Franky, Vikingy, italská města nebo židovské obchodníky. Přímých dokladů je však zatím málo.

Výzkumníci se budou zabývat také tím, kde byli zotročení lidé po smrti pohřbíváni. Dodnes není jasné, zda existovala specifická pohřebiště spojená s otroky, nebo zda byli pohřbíváni společně s ostatními členy společnosti. Tým proto bude hledat i další archeologické kontexty, v nichž by mohly být pozůstatky lidí, kteří otroctvím prošli.

Projekt začne v dubnu 2027 a potrvá do roku 2032. Jeho hlavním působištěm bude Masarykova univerzita, konkrétně výzkumná skupina archeogenetiky při Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty MU a na CEITEC MU. Součástí projektu bude také mezinárodní spolupráce, mimo jiné s Institutem Maxe Plancka.

Výsledky projektu mohou přispět nejen k přesnějšímu poznání rozsahu a fungování raně středověkého obchodu s otroky, ale také k pochopení pohybu lidí, společenských nerovností a fungování evropské společnosti v období, o němž máme stále jen omezené množství přímých svědectví.

Evropská rada pro výzkum letos rozdělí v rámci ERC Starting Grants celkem 705 milionů eur mezi 421 výzkumníků a výzkumnic v rané fázi vědecké kariéry. Do soutěže bylo podáno rekordních 4 807 návrhů, o 22 procent více než v předchozím roce. Financování získalo pouze 8,8 procenta z nich. ERC Starting Grants podporují vědce a vědkyně na začátku samostatné výzkumné kariéry a umožňují jim rozvíjet ambiciózní výzkumné projekty, budovat vlastní týmy a upevnit vědeckou nezávislost. Zuzana Hofmanová grant získala v oblasti humanitních a společenských věd (Social Sciences and Humanities).

„Získat ERC Starting Grant je velmi těžké a vzácné, děkuji celému svému týmu,“ dodává Hofmanová. Pro Masarykovu univerzitu jde celkově o 19. grant Evropské výzkumné rady a sedmý ERC Starting Grant v historii.

Odkazy na výzkumné skupiny:
ArcheoGen | CEITEC - výzkumné centrum
ArcheoGen | MUNI ARTS

Sociální média:
<https://www.facebook.com/ArcheoGen/>
<https://www.instagram.com/archeogenbrno/>

<https://www.muni.cz/pro-media/tiskove-zpravy/archeogeneticka-zuzana-hofmanova-z-masarykovy-uni>

[verzity-ziskala-prestizni-erc-grant-bude-zkoumat-otroctvi-v-ranem-stredoveku](#)